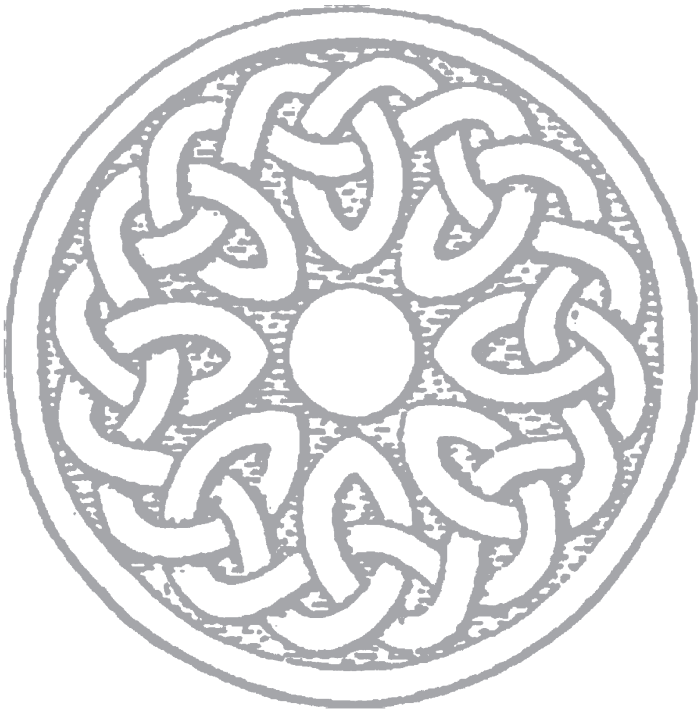

BEZOEDELD HALO

ZUSTER FIDELMA

Reeds verschenen in deze reeks:

1. Absolutie voor moord
2. Lijkwade voor een aartsbisschop
3. Moord in de abdij
4. De listige slang
5. Het web van Araglin
6. De vallei van het kwaad
7. De verdwenen monnik
8. Dood van een pelgrim
9. Vrouw van het duister
10. Het klooster van de dode zielen
11. De gekwelde abt
12. De nacht van de das
13. De leprozenbel
14. Moord uit de golven
15. Een gebed voor de verdoemden
16. Dansen met demonen
17. Het valse concilie
18. De duif des doods
19. De bloedkelk
20. De zevende bazuin
21. Verlossing door bloed
22. En de hel volgde hem...
23. Bezoedeld halo
24. Het zegel van de duivel (in voorbereiding)

Fidelma als stripverhaal:

1. Absolutie door moord (SC) ISBN 9789034305534
1. Absolutie door moord (HC) ISBN 9789034305541
2. Een lijkwade voor een aartsbisschop (SC) ISBN 9789034306807
2. Een lijkwade voor een aartsbisschop (HC) ISBN 9789034306814

Meer informatie over de uitgaven van
Uitgeverij De Leeskamer kunt u vinden
op onze internetsite:

www.Leeskamer.nl

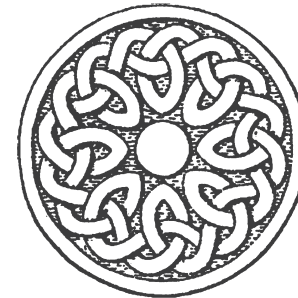
of schrijf naar Uitgeverij De Leeskamer,
Boldijk 4, 7021 JA Zelhém (Nederland)

Wilt u op de hoogte worden gehouden van nieuwe uitgaven?
Een mailtje naar Info@Leeskamer is voldoende om u aan te
melden voor onze nieuwsbrief, die een paar keer per jaar verschijnt.

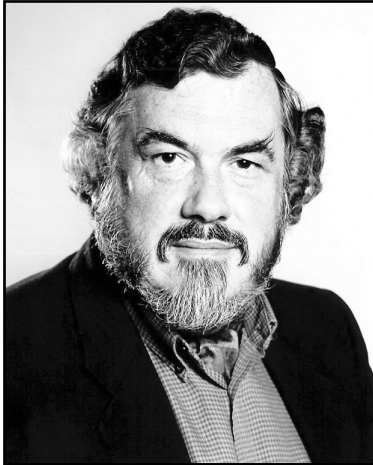
PETER TREMAYNE
ZUSTER FIDELMA 23

BEZOEDELD HALO

VIJFTIEN KELTISCHE
MISDAADMysterIES

De Leeskamer

Peter Tremayne is het pseudoniem van de Ierse wetenschapper en schrijver Peter Berresford Ellis. Hoewel hij op 10 maart 1943 in Coventry (Engeland) geboren is, heeft hij door zijn uit Cork afkomstige Ierse vader sterke banden met Ierland. Zijn moeder is van een oude Saksische familie, zijn grootmoeder is afkomstig uit een Bretons geslacht. Na zijn studie besloot hij net als zijn vader de journalistiek in te gaan. Hij werkte voor diverse Engelse bladen en begon daarnaast boeken te schrijven. Zijn eerste boek verscheen in 1968 (*Wales - A Nation Again*) en ging over de strijd om politieke zeggenschap van Wales met de regering in Londen. In 1975 werd hij full-time schrijver. Hij werd bekend door zijn populair wetenschappelijke

boeken over de Keltische geschiedenis, die hem een groot aantal bekroningen opleverden, inclusief een eredoctoraat aan de universiteit van Londen.

Vanaf 1977 begon hij onder de naam Peter Tremayne ook fictie te schrijven, voornamelijk horror en heroic fantasy. Tussen 1983 en 1993 schreef hij ook acht avonturenrillers onder de naam Peter MacAlan. *Zuster Fidelma* kwam tot leven in 1993, toen Peter een paar korte verhalen over haar schreef om te laten zien hoe de wetten van de Brehons in die tijd in Ierland werkten en hoe een vrouw in die maatschappij als juriste zou kunnen functioneren. De Engelse uitgeverij Headline vroeg hem vervolgens om langere verhalen over Fidelma en deze bleken zo succesvol dat ze keer op keer herdrukt moesten worden, regelmatig zelfs al op de dag van verschijning. De boeken over zuster Fidelma verschijnen inmiddels in zeventien talen en de eerste twee verhalen zijn ook als stripverhaal verschenen. Voor meer informatie kunt u terecht op de site van Uitgeverij De Leeskamer en op de zeer uitgebreide Engelstalige site van de *Sister Fidelma-society*, waar nog veel meer over de auteur en over Fidelma te vinden is. Ook kunt u zich daar abonneren op het drie maal per jaar verschijnende *Sister Fidelma*-tijdschrift *The Brehon* en een aantal met zuster Fidelma verbonden artikelen bestellen.

Het internetadres van de Fidelma-society is: www.sisterfidelma.com
(Postadres: PMB 300, 648 Hanes Mall Boulevard, Winston-Salem, NC 27103, USA)

Bezoedeld halo is een uitgave van
Uitgeverij De Leeskamer, 7021 JA Zelhem, Nederland
© 2000 by Peter Tremayne

© 2024 Nederlandse editie Uitgeverij De Leeskamer
Oorspronkelijke titel: Hemlock at vespers

Vertaling: Erna Teunissen en Hans van den Boom

Met dank aan Willem van Bentum, Cobi Breekveldt en Marco Books

Omslagontwerp: Leo Wildschut & DreamStudio

ISBN 9789086060504

NUR 332

Voor John Carson, fan en verzamelaar *extraordinaire!*
Ter viering van eenentwintig jaar vriendschap.
Moge je schaduw nooit kleiner worden.

INHOUD

Voorwoord	Blz. 6
Moord in ruste	10
Moord door een wonder	27
Bezoedeld halo	46
Sinistere abdij	63
Onze vrouw van de dood	85
Dollekervel tijdens de vespers	101
Een lofzang voor Wulfstan	122
In de tent van Holofernes	147
Het zwaard van de Opperkoning	166
De gifbeker	186
Heilig bloed	207
Een schreeuw uit het graf	224
Het paard dat stierf uit schande	240
Uitnodiging voor een vergiftiging	261
Zij die zondigen	275

VOORWOORD

De detectivereeks van zuster Fidelma speelt zich af in het midden van de zevende eeuw, vooral in haar geboorteland Ierland.

Zuster Fidelma is niet zomaar een non, een lid van wat we nu de Keltische Kerk noemen. Algemeen bekend is dat die kerk conflicten had met Rome over theologische kwesties, maar ook over het bestuur van de maatschappij. Naast de verschillen in rituelen, de bepaling van de datum van Pasen en een andere tonsuur, was het celibaat niet wijdverspreid. In veel kloosters woonden beide seksen samen en voedden hun kinderen in dienst van God op. Fidelma is ook een gediplomeerd *dálaigh*, functionaris van het Ierse gerecht, dat werkte met het oude brehon-rechtssysteem. In die tijd kon een vrouw gelijkwaardig aan een man een beroep uitoefenen en veel vrouwen waren juristen en rechters. Er zijn zelfs nog geschriften waarin staat dat een vrouwelijke rechter, Bríg, in hoger beroep een uitspraak van een mannelijke rechter, Sencha, over vrouwenrechten herroept.

Wie de avonturen van zuster Fidelma in de boekenserie heeft gevolgd, weet misschien niet dat ze haar debuut heeft gemaakt in een aantal korte verhalen. Vier verschillende verhalen met Fidelma als hoofdpersoon verschenen in afzonderlijke publicaties in oktober 1993. De enthousiaste reacties op deze verhalen hebben geleid tot de boekenserie over Fidelma, maar leidden ook tot het verzoek meer korte verhalen te schrijven. De vijftien verhalen in dit boek zijn de verhalen die in verschillende publicaties verschenen zijn tot maart 2000.

Om een geheim te verklappen... Fidelma had er ook helemaal niet kunnen zijn. Bij mijn werk als Keltisch wetenschapper kwam ik op het idee van een Ierse vrouwelijke geestelijke, die jurist was en misdaden oploste binnen het oude brehon-rechtssysteem van Ierland. In eerste instantie was het de bedoeling een breder publiek kennis te laten maken met dat fascinerende rechtssysteem, maar ook met het feit dat in die tijd vrouwen een prominente rol konden spelen en dat ook daadwerkelijk deden. Ik maakte in 1993 een eerste opzet voor een kort verhaal en noemde de non zuster Buan. Dat is een oud-Ierse naam en betekent 'geduldig' of 'langdurig'. Buan komt voor in een legende als mentor van de held Cúchulainn. Toen ik mijn opzetje liet zien aan mijn goede vriend Peter Haining, journalist en schrijver, bleek hij het verhaal prachtig te vinden, maar hief hij zijn handen in wanhoop over de naam. Hij vond het

een naam die niet lekker van de tong rolde, ondanks dat hij kort was.

Toen ik daar over nadacht werd opeens Fidelma geboren. Het was alsof ze had zitten wachten om mijn aandacht te trekken. Ook deze naam is oud en heeft meerdere betekenissen, waaronder 'volhardend', 'met het gladde haar' en 'bij voortdurend goed'. Toen Fidelma zich eenmaal *aan mij had voorgesteld* viel alles op z'n plek. De naam gaf haar meteen ook een achtergrond en een familie! De mannelijke en vrouwelijke vormen van de naam waren populair bij de koninklijke dynastie van de Eóghanachta, die vanuit de hoofdstad Cashel (tegenwoordig in county Tipperary) heerste over het koninkrijk Munster. En dat is een gebied dat ik goed ken, omdat mijn vaders familie op zestig kilometer afstand van Cashel woonde. En maar liefst zo'n zevenhonderd jaar, volgens de archieven. Cashel was altijd al een speciale plek voor mij, een magische, mysterieuze plek vol geschiedenis. Fidelma maakte zich meteen bekend als de dochter van Cashels koning Failbe Flann, die omstreeks 637/639 na Christus is gestorven, enkele maanden na de geboorte van Fidelma. Voor ze geestelijke en jurist werd, heeft ze dus de opvoeding van een Eóghanacht-prinses gehad.

Lezers met een scherpe blik zullen gemerkt hebben dat er een strikt chronologische volgorde in de boekenreeks zit. De verhalen die (in het Engels, vert.) gepubliceerd zijn in dezelfde periode als de korte verhalen in dit boek, speelden zich af tussen voorjaar 664 en herfst 666. Het jaar 666 zelf was een behoorlijk druk jaar voor Fidelma, want vier boekavonturen vonden plaats tussen januari en oktober van dat jaar.

Ook in de korte verhalen zit een chronologische volgorde. In de eerste verhalen is Fidelma ongeveer 27 jaar. Ze heeft dan haar opleiding tot geestelijke in een Iers-kerkelijk centrum afgerond, maar ook de vervolgopleiding aan het seculiere instituut van brehon Morann in Tara voltooid. (Een brehon Morann heeft daadwerkelijk bestaan. In oud-Ierse literatuur komen zijn uitspraken voor.) Fidelma is als jurist gekwalificeerd tot het niveau van *anruth*, één niveau onder het hoogst haalbare.

Als studente had ze een ongelukkige liefdesrelatie met een krijger, die intellectueel niet gelijkwaardig aan haar was. Daarna trad ze in Kildare in het klooster dat daar gesticht was door Sint Brigid. Tijdens haar verblijf daar bouwde ze een reputatie op door moeilijke juridische kwesties op te lossen en er werd vaak een beroep gedaan op haar talent als jurist en onderzoeker, wat in het oud Iers *dálaigh* wordt genoemd.

Lezers verbazen zich er misschien over dat broeder Eadulf geen rol speelt in de korte verhalen. In het als eerste verschenen boek 'Absolutie voor moord' had Fidelma al een reputatie als doortastend onderzoeker en juridisch deskundige en werd ze tot adviseur van de Ierse delegatie benoemd, die de synode van Whitby in 664 bijwoonde. Het was gedurende deze synode dat het beroemde historische debat tussen vertegenwoordigers van de Keltische kerk en de kerk van Rome plaatsvond. En daar ontmoette Fidelma de jonge Saksische monnik broeder Eadulf. Hij was onder andere in Ierland opgeleid, maar droeg de tonsuur van Rome. Hij werd haar 'dokter Watson' en kwam daarna in elk boek voor behalve in 'Moord in de abdij' en 'En de hel volgde hem...'.
.

In de verhalen van deze bundel lost Fidelma de mysteries op zonder Eadulfs goedbedoelde, maar vaak cruciale hulp. Dat is deels omdat veel verhalen plaatsvinden

vóór Fidelma's ontmoeting met Eadulf. Verhalen als 'Moord in ruste' en 'Moord door een wonder' zijn twee vroege zaken van Fidelma. Meer zaken uit haar begintijd zijn 'Bezoedeld halo', 'Sinistere abdij' en 'Onze vrouwe van de dood'. De zeer opmerkelijke lezer kan hierin ook een chronologische volgorde in ontwaren. Maar ieder verhaal staat op zich en hoeft niet per se in chronologische volgorde te worden gelezen.

In de vroege verhalen stelt Fidelma zich voor als Fidelma van Kildare. Een lezer heeft me eens geschreven en gevraagd waarom ze besloten heeft het klooster te verlaten, want naderhand gaat ze zich Fidelma van Cashel noemen. De reden voor haar breuk met Kildare wordt uitgelegd in 'Dollekervel tijdens de vespers'. Vervolgens ging Fidelma haar problemen bespreken met haar mentor, de zachtmoedige abt Laisran met zijn mollige gezicht. Hij is abt van de belangrijke abdij van Durrow, waar in het midden van de zevende eeuw jonge mannen en vrouwen van niet minder dan achttien nationaliteiten als student waren ingeschreven. 'Een lofzang voor Wulfstan' speelt in Durrow. Terwijl Fidelma daar is, ontvangt ze een verzoek om hulp van een goede vriendin uit haar jeugd. Een meisje waarmee ze is opgegroeid wordt ervan beschuldigd haar man en haar kind te hebben vermoord. Dat resulteerde in het verhaal dat verteld wordt in 'De Tent van Holofernes'. Tijdens haar bezoek aan de Opperkoning in Tara hoort Fidelma dat de pest, die in die tijd grote delen van Europa teisterde, ook de oorzaak was van de dood van de gezamenlijke Opperkoningen Diarmuid en Blathmac. De nieuwe Opperkoning Sechnassach staat op het punt geïnstalleerd te worden als een deel van de ceremoniële kroningssymbolen verdwenen blijkt te zijn. Als Sechnassach zijn recht op de troon niet kan aantonen door deze heilige voorwerpen te laten zien bestaat de kans op een burgeroorlog en anarchie. Dat verhaal wordt uit de doeken gedaan in 'Het zwaard van de Opperkoning'.

Na die gebeurtenissen wordt Fidelma naar Whitby gestuurd om de synode, zoals hiervoor genoemd, bij te wonen. Vanuit Whitby reist ze met een gezelschap naar Rome. Broeder Eadulf maakt deel uit van dat gezelschap. In de herfst van dat jaar wordt de net benoemde aartsbisschop van Canterbury vermoord in het pauselijke paleis – dat is daadwerkelijk gebeurd – en Fidelma en Eadulf bundelen hun krachten om die misdaad op te lossen in 'Lijkwade voor een aartsbisschop'. Het korte verhaal 'De gifbeker' speelt zich ook in Rome af, rond dezelfde tijd, maar ook hier speelt Eadulf geen rol. Fidelma en Eadulf nemen in Rome afscheid van elkaar. Fidelma gaat terug naar huis, terwijl Eadulf de nieuwe aartsbisschop van Canterbury, Theodorus van Tarsus, wegwijs moet maken en hem vervolgens terug naar Engeland zal begeleiden om aan zijn taak daar te beginnen. Fidelma maakt op de terugreis, voor zover we nu (2024) weten, twee tussenstops, eerst in de Italiaanse abdij van Bobbio (in 'En de hel volgde hem...') en daarna in de door Ieren gestichte abdij van Nijvel in de bossen van Senefve, in het huidige België. Dit is het decor voor het korte verhaal 'Heilig Bloed'.

Enkeel maal weer in Ierland, in het jaar 665, gaat ze terug naar Tara, waar 'Een schreeuw uit het graf' speelt. Dan gaat ze terug naar Kildare waar ze een misdaad op de renbaan oplost in 'Het paard dat stierf uit schande.' Ze voelt zich niet op haar gemak in Kildare en als haar broer Colgú haar een bericht stuurt met het verzoek naar Cashel te komen omdat hij haar hulp dringend nodig heeft, gaat ze daar gretig op in.

Het is nog steeds 665 en de koning van Cashel, Fidelma's neef Cathal Cú Cen Máthair, ligt op sterven. In navolging van zijn wens op zijn sterfbed gaat Fidelma naar een afgelegen Iers klooster en beleeft daar een aangrijpend avontuur: 'Moord in de abdij'. Tegen het eind van die belevenis is koning Cathal gestorven en Fidelma's broer Colgú, de troonopvolger, is koning van Munster geworden. Het is een historisch feit dat Colgú een belangrijke koning van Munster was, die heerste van 665 tot 678 na Chr.

Fidelma's hereniging met Eadulf vindt plaats onder bijzondere omstandigheden in een winters landschap in een onbekende abdij in zuidwest-Ierland. Dit wordt verteld in het volgende boek, 'De listige slang'. Het avontuur bereikt zijn hoogtepunt in januari van het jaar 666. Vanaf die tijd trekken Fidelma en Eadulf samen ten strijde en de hoofdstad van Munster, Cashel, wordt hun basis. Samen werken ze aan de zaken in 'Het web van Araglin', 'De vallei van het kwaad' en 'De verdwenen monnik', enzovoorts. Toch gaat Fidelma zo nu en dan ook op pad zonder de hulp van Eadulf, zoals in de korte verhalen 'Uitnodiging voor een vergiftiging' en 'Zij, die zondigen'.

Welkom dus in het tijdperk dat we onterecht de donkere Middeleeuwen noemen. Want in Ierland was het een 'eeuw van vooruitgang en verlichting' waar gezag, orde, geletterdheid en het vastleggen van kennis zorgde voor een van de fascinerendste Europese maatschappijen; een tijdperk waarin Ierse missionarissen, alleen en in groepen, de wereld in trokken om scholing en kennis te verbreiden van Kiev, Oekraïne in het oosten tot IJsland en de Faeröereilanden in het noorden (zonder de lage landen over te slaan, vert.). In het zuiden kwamen ze tot in Spanje en over de Alpen in Italië tot aan Taranto. De Ierse monnik Cathal werd daar Sint Cataldus, beschermheilige van de stad. Het was een tijd van grootse artistieke wapenfeiten, van het maken van prachtig verluchte godsdienstige boekwerken, van adembenemend mooi metaalwerk, waaronder reliekschrijnen, boekenkisten, kelken en kruisen, een bijzonder interessant rechtssysteem en een maatschappelijke orde die, in veel opzichten, net zo ontwikkeld was in haar filosofie en uitvoering als de onze.

Maar, er is altijd een *maar* als het om de mensheid gaat, het was een menselijke eeuw met alle goede en slechte eigenschappen waar mensen aan ten prooi vallen; goede en slechte eigenschappen die we ook nu nog herkennen en begrijpen. De motieven om een misdaad te plegen zijn eeuwenlang gelijk gebleven en in het Ierland van de zevende eeuw was er ook behoefte aan een onderzoeker met een scherpe blik en een analytische geest, maar met een menselijke interpretatie van de wet want, zoals Fidelma zelf al eens opmerkte, 'de wet betekent niet altijd gerechtigdheid'.

Laten we nu met Fidelma meegaan naar een wereld, die oppervlakkig beschouwd niet gelijk is aan de onze, maar waarin we nog steeds dezelfde angst, jaloezie, liefde en haat herkennen, die bestond en bestaat in alle tijdperken en alle beschavingen.

Peter Tremayne

MOORD IN RUSTE

Er bestaat geen twijfel over de schuld van broeder Fergal aan deze misdaad,' zei de brehon zelfverzekerd. 'Het is overduidelijk dat hij het meisje heeft vermoord.' De opperrechter van de Eóghanacht van Cashel was een gedrongen man. In zijn ronde, sombere gezicht stonden een paar heldere, doordringende ogen. Zijn langzame, overdreven precieze manier van praten verborg een scherpzinnig en besluitvaardig verstand. Hier zat een man die, zoals zijn beroep vereiste, zorgvuldig naar het bestaan keek en alle bewijzen tegen elkaar afwoog om een besluit te nemen. Hij was zeker niet van gisteren.

Zuster Fidelma, lang en met groene ogen, stond voor de brehon met haar handen ingetogen voor zich gevouwen. Haar habijt met kap, waar eigenwijze plukjes rood haar onderuit kwamen, kon haar jeugdigheid en haar bekoorlijke vrouwelijke vormen maar amper verbergen. De brehon schatte haar op vijftientig jaar. Hij merkte op dat haar houding er een was van nauwelijks beheerste opwindig, van iemand die gewend was aan beweging en een actief leven. Het habijt van een geestelijke paste slecht bij haar.

'De abdis heeft me ervan verzekerd dat broeder Fergal net zo min in staat is een moord te plegen als dat een konijn kan vliegen,' zei Fidelma.

De brehon van de Eóghanacht van Cashel zuchtte. Hij deed weinig moeite zijn ergernis over de tegenspraak van de jonge vrouw te verbergen.

'Niettemin, zuster, het bewijs is duidelijk. Die Fergal is aangetroffen in zijn *bothán*, de hut op de helling van de Cnoc-Gorm die hij had opgeknapt. Hij lag te slapen. Naast hem lag het lichaam van het meisje, Barrdub. Zij was doodgestoken. Fergal had bloed aan zijn handen en kleding. Toen hij gewekt werd, beweerde hij van niets te weten. Dat is een zwakke verdediging.'

Zuster Fidelma boog haar hoofd alsof ze de logica van wat de brehon zei erkende.

'Hoe kwam het dat het lichaam van het meisje Barrdub werd gevonden?'

'Barrdubs broer, Congal, maakte zich zorgen. Het meisje was kennelijk smoorverliefd geworden op broeder Fergal. Hij is een knappe jongeman, dat valt niet te ontkennen. Volgens Congal is zijn zus die avond de deur uitgegaan en niet meer teruggekomen. Vroeg in de ochtend kwam Congal naar me toe en verzocht me mee te komen naar Fergals *bothán* om hen erop aan te spreken. U moet weten dat Barrdub de keuzeleeftijd nog niet bereikt had. Congal is haar wettelijke voogd omdat ze geen andere familieleden hebben die nog in leven zijn. Samen hebben we Fergal en het

lichaam van het meisje aangetroffen, zoals ik net beschreven heb.'

Zuster Fidelma kneep haar lippen op elkaar. Het bewijs was inderdaad overweldigend.

'De hoorzitting zal morgen op het middaguur beginnen,' ging de brehon verder. 'Broeder Fergal moet morgen voor het gerecht rekenschap afleggen, want niemand valt buiten de bevoegdheid van de brehon, of je nu priester bent of druide.'

Zuster Fidelma glimlachte zuinig.

'Dankzij Sint Patrick is het alweer twee eeuwen geleden dat de druïden de leer van de Heiland hebben aanvaard.'

De brehon beantwoordde haar glimlach.

'Toch wordt er gezegd dat velen die in de bergen of in afgelegen oorden leven het geloof nog op de oude manier belijden. Dat er velen zijn bij wie de leer van Christus het nog niet gewonnen heeft van het aanbidden van de Dagda en de oude goden van Ierland. We hebben er zelfs zo een hier, in onze eigen streek. Erca de heremiet woont ook op de helling van de Cnoc-Gorm en beweert het geloof volgens de oude tradities te belijden.'

Zuster Fidelma haalde onverschillig haar schouders op.

'Ik ben hier niet om te bekeren.'

De brehon keek haar nu onderzoekend aan.

'Wat is dan uw rol in deze zaak, zuster? Bent u gewoon de vertegenwoordiger van de abdij, die – zo heb ik begrepen – in de plaats treedt van broeder Fergals *fine*, zijn familie? Denk eraan dat volgens de wet de *fine* ervoor zorg moet dragen dat boetes betaald worden, mocht het oordeel van het hof die opleggen.'

'Ik ben bekend met de wet, brehon van de Eóghanacht,' antwoordde zuster Fidelma. 'De abdis heeft mij hiernaartoe gestuurd in mijn functie als *dálaigh*, om als advocaat de belangen van broeder Fergal voor het hof te verdedigen.'

De brehon trok een wenkbrauw op, lichtelijk verbaasd. Toen het meisje zich bij hem had gemeld, had hij aangenomen dat ze gewoon een van de leden van broeder Fergals kloostergemeenschap was, die na moest vragen waarom hij gearresteerd was en beschuldigd werd van moord.

'De wet eist dat alle advocaten bevoegd moeten zijn om te kunnen pleiten voor de *Dál*.'

Zuster Fidelma ging wat meer rechtop staan, wat geërgerd over de bevoegde minzaamheid in zijn stem en zijn arrogante veronderstelling.

'Ik ben bevoegd. Ik heb rechten gestudeerd bij de befaamde brehon Morann van Tara.'

Opnieuw kon de brehon zijn verrassing nauwelijks onderdrukken. Dat de jonge vrouw die voor hem stond bevoegd kon zijn volgens de wetten van Éireann, was in zijn ogen verbazingwekkend. Hij was net van plan weer iets te zeggen, toen het meisje zijn vraag overbodig maakte. Ze reikte in haar habijt en gaf hem een dichtbeschreven stuk perkament. De brehon las het snel, zijn ogen werden groot, hij aarzelde even en gaf het toen terug. Zijn blik was nu respectvol en zijn stem klonk eerbiedig.

'Er staat dat u gekwalificeerd bent op het niveau van *anruth*.'

Om gekwalificeerd te zijn als *anruth* moest je zeven tot negen jaar gestudeerd hebben aan een klooster- of bardenschool. *Anruth* was slechts een graad lager dan het hoogste niveau, dat van *ollamh*, of professor, die als gelijkwaardige bij koningen mocht plaatsnemen. De *anruth* moest goed geschoold zijn in poëzie, literatuur, wet-

ten en geneeskunst; moest met gezag kunnen praten en schrijven over allerlei zaken en welbespraakt zijn in een debat.

'Ik heb acht jaar bij brehon Morann gestudeerd,' antwoordde Fidelma.

'Uw recht om als advocaat op te treden voor het hof is hiermee erkend, zuster Fidelma.'

De jonge non glimlachte.

'In dat geval doe ik een beroep op mijn recht om met de beschuldigde te praten en daarna met de getuigen.'

'Prima. Maar er is maar één pleidooi mogelijk voor het hof. Het bewijs is zo overweldigend dat er geen andere conclusie mogelijk is dan dat broeder Fergal schuldig is aan de moord op Barrdub.'

* * *

Broeder Fergal was, zoals de brehon al gezegd had, een knappe jongeman van niet meer dan vijftig jaar. Hij had een verbijsterde uitdrukking op zijn bleke gezicht. Zijn bruine ogen waren wijd opengesperd en zijn kastanjebruine haar zat in de war. Hij zag er uit als een jongen die net wakker was geworden in een totaal onherkenbare wereld. Hij stond onhandig op toen zuster Fidelma de cel binnenkwam en kuchte zenuwachtig.

De potige gevangene bewaarder sloot de deur achter haar, maar bleef buiten staan.

'Ik wens u Gods zegen, broeder Fergal,' begroette ze hem.

'En die van de Heer en Maria voor u, zuster,' antwoordde de jonge monnik automatisch. Zijn stem klonk een beetje kortademig en hijgerig.

'Ik heet Fidelma en ben door de abdijs gestuurd om als jouw advocaat op te treden.'

Een verbitterde uitdrukking trok over het gezicht van de jongeman.

'Wat heeft dat voor nut? De brehon heeft me al schuldig verklaard.'

'En ben je dat?'

Fidelma ging op een krukje zitten, dat het enige meubelstuk in de cel was, afgezien van een ruwe strozak die als bed dienst deed. Ze keek strak omhoog naar de jonge monnik.

'Bij de Heilige Maagd, zeker niet!' De uitroep volgde onmiddellijk, boos en wanhopig tegelijk. De jongeman besloot zijn antwoord met een hoestaanval.

'Ga zitten, broeder,' zei Fidelma bezorgd. 'Het is koud in de cel en je moet voorzichtig zijn met zo'n hoest.'

De jongeman slaagde erin om nonchalant zijn schouders op te halen.

'Ik heb al een paar jaar last van astma, zuster. Ik heb baat bij het inhaleren van de geur van brandende bladeren van de *stramóiniam* en bij een kruidendrank voor het slapengaan. Helaas wordt dat soort luxe me hier ontzegd.'

'Ik zal 't er met de brehon over hebben,' verzekerde Fidelma hem. 'Hij is geen hartvochtig man. Misschien kunnen we wat bladeren en zaden van de *stramóiniam* vinden en bij jou laten bezorgen.'

'Dat zou ik erg op prijs stellen.'

Na een korte stilte herinnerde Fidelma de jongeman eraan dat ze op zijn verhaal zat te wachten. Met tegenzin hurkte de jongeman op de strozak neer en begon weer te kuchen.

'Er valt niet veel te vertellen. De abdis heeft me vier weken geleden naar de Eóg-

hanacht van Cashel gestuurd om daar diensten te houden en te preken. Ik kwam hier terecht en besloot een verlaten monnikscel op de blauwe heuvel van de Cnoc-Gorm te herbouwen. Een poosje ging alles goed. Het bleek dat ik in dit deel van Éireann, tweehonderd jaar nadat de heilige Sint Patrick ons volk heeft bekeerd, toch nog enkelen kon vinden wier hart en ziel nog niet voor Christus gewonnen waren. Ik vond dat erg triest...'

'Ik heb gehoord dat daar ook iemand woont die nog steeds de oude gewoonten van de druïden volgt,' gaf Fidelma een bemoedigende voorzet toen de jongeman zweeg en in gedachten verzonk.

'De heremiet Erca? Ja, hij woont ook op Cnoc-Gorm. Hij haat alle christenen.'

'Is dat zo?' prevelde Fidelma. 'Maar zeg eens, wat gebeurde er in de nacht van de moord?'

Broeder Fergals gezicht vertrok pijnlijk.

'Het enige wat ik me nog herinner, is dat ik in de schemering terugging naar mijn cel. Ik was doodop, want ik was de hele dag onderweg geweest om het woord van God naar de herders in de bergen te brengen. Ik voelde wat pijn op mijn borst, dus verwarmde ik mijn kruidendrankje en dronk ervan. Het deed me goed, want ik viel in een diepe slaap. Het volgende dat ik weet is dat ik wakker werd geschud en de brehon boven me zag, met Congal naast hem. Congal schreeuwde dat ik zijn zus had vermoord. Ik had bloed aan mijn handen en mijn kleren. Toen zag ik het arme bebloede lichaam van dat meisje, van Barrdub.'

Hij begon weer te hoesten. Fidelma keek aandachtig naar het gezicht van de jonge geestelijke. Er was geen schuld op te zien. Hij keek verward, maar eerlijk uit zijn ogen.

'Dat is alles?' drong ze aan toen hij weer op adem was gekomen.

'U vroeg me naar wat ik wist over de gebeurtenissen van de nacht van de moord. Dit was het.'

Fidelma beet op haar lip. Het verhaal klonk niet erg geloofwaardig.

'Helemaal niets heeft je slaap verstoord? Je hebt niets gehoord? Je bent gaan slapen en je weet niets, totdat de brehon en Congal je wakker maakten? En toen zag je het bloed op je kleren en het lichaam van het dode meisje in je hut?'

De jongeman kreunde zacht en liet zijn hoofd op zijn handen rusten.

'Ik weet verder niets,' hield hij vol. 'Het is bizar, ik weet het, maar het is de waarheid.'

'Geef je toe dat je Barrdub kende?'

'Natuurlijk. Sinds ik hier ben heb ik iedereen van de Eóghanacht leren kennen.'

'En hoe zit het met Barrdub? Hoe goed kende je haar?'

'Ze kwam geregeld naar de dienst en een paar keer heeft ze me geholpen toen ik mijn *bothán* aan het verbouwen was. Maar dat deden allerlei mensen uit het dorp hier.'

'Je had geen speciale band met Barrdub?'

Priesters, monniken en nonnen van de Keltische kerk konden een huwelijk aangaan, zolang die verbinding maar werd gezegend door een bisschop of door de abdijsgemeenschap.

'Ik had geen bijzondere band met Barrdub, alleen die van een priester met een lid van zijn kudde. Trouwens, dat meisje heeft de keuzeleeftijd nog niet eens bereikt.'

'Je weet dat Congal beweert dat Barrdub verliefd op je was en dat jij dat had aangemoedigd? De stelling van de aanklager zal zijn dat zij die nacht naar jou toe kwam

en dat jij haar om de een of andere reden afwees. En toen zij niet weg wilde gaan, heb je haar vermoord. Ze zullen aanvoeren dat haar liefde jou in verlegenheid bracht.'

De jongeman keek haar verontwaardigd aan.

'Maar dat was niet zo! Ik kende het meisje een beetje en er is niets tussen ons gebeurd. Bovendien... dat meisje was toch ook al verloofd, met iemand in het dorp, als ik me goed herinner? Ik weet zijn naam niet meer. Ik kan u verzekeren dat er tussen dat meisje en mij niets was.'

Fidelma knikte langzaam en stond op.

'Goed, broeder Fergal. Als je me verder niets meer kunt vertellen..?'

De jongeman keek naar haar op met grote, smekende ogen.

'Wat zal er van me worden?'

'Ik zal voor je pleiten,' verklaarde ze. 'Maar tot nu toe heb ik weinig wat ik ter verdediging voor het hof aan kan voeren.'

'En als ik schuldig word bevonden?'

'Je kent de wet in dit land. Als je schuldig wordt bevonden aan moord, dan moet je de eerprijs, de *eric*, van het meisje betalen aan haar naaste familie. Het meisje was, zo heb ik begrepen, een vrije burger, een dochter van een lid van de dorpsraad. De *eric*-boete is dan vijfenveertig melkkoeien en daarnaast vier melkkoeien als loon voor de brehon.'

'Maar ik heb geen vermogen. Dat heb ik opgegeven toen ik besloot om Christus te gaan dienen en de gelofte van armoede heb afgelegd.'

'Je zult vast ook wel weten dat jouw familie dan aansprakelijk zal zijn voor de boete.'

'Maar mijn enige familie is de abdijs, de kloosterorde van broeders en zusters.'

Fidelma trok een gezicht.

'Precies. De abdis zal dan moeten besluiten of ze uit naam van onze orde jouw *eric* gaat betalen. En het nog belangrijkere oordeel over jouw onsterfelijke ziel zal onder haar gezag geveld worden. Als je schuldig wordt bevonden aan moord, moet je niet alleen boetedoen voor het burgerlijke gerechtshof, maar als lid van een kloostergemeenschap zul je ook boete moeten doen voor Christus.'

'En als de abdis weigert de *eric* te betalen...?' fluisterde Fergal. Hij haalde weer moeizaam adem.

'Het zou ongewoon zijn als ze dat zou weigeren,' verzekerde Fidelma hem. 'In enkele bijzondere omstandigheden zou ze dat kunnen doen. De abdis heeft het recht je te verstoten als je misdadig is. Je kunt dan verbannen worden uit de abdijs. In dat geval word je door de brehon overgebracht naar de familie van het slachtoffer. Zij kunnen het dan verder afhandelen, je kunt hun slaaf worden of je kunt gestraft worden op een manier die zij passend vinden als vergoeding. Dat is de wet. Maar zover zal het niet komen. De abdis zal niet geloven dat jij dit meisje gedood hebt.'

'In Godsnaam, ik ben onschuldig!' snikte de jongeman.

Fidelma liep met de brehon in stevige pas het kronkelende pad op naar het plekje op Cnoc-Gorm onder de bomen waar Fergal een oude *bothán* had opgeknapt om als cel te gebruiken. De brehon liep voorop naar het gebouwtje, dat gemaakt was van zonder mortel zorgvuldig op elkaar gestapelde stenen.

'Dit is waar u broeder Fergal en het dode meisje hebt gevonden?' vroeg Fidelma toen ze voor de deur even stil hielden.

'Ja,' bevestigde de brehon. 'Maar het lichaam is toch allang weggehaald, ik begrijp niet wat voor nut het voor de verdediging heeft om hier te gaan kijken.'

Fidelma glimlachte alleen maar en stapte onder de draagbalk door naar binnen.

De kamer was klein en donker en leek wel iets op de cel waar ze Fergal had achtergelaten, behalve dat het in de *bothán* droog was en in de cel erg vochtig. Er stond een houten bed, een tafel en een stoel in, plus een kruisbeeld en wat andere kleine meubelstukken. Fidelma snoof. Ze ving een bitterzoete geur op die zich verspreidde vanaf de kleine vuurplaats. Het was de geur van verbrande bladeren van de *stramóiniam*.

De brehon was achter haar aan naar binnen gelopen.

'Is er iets anders weggehaald, afgezien van het lichaam van het meisje en broeder Fergal zelf?' vroeg Fidelma terwijl haar blik naar de houten beker op de tafel dwaalde.

'Zoals u kunt zien, hebben we niets aangeraakt. Broeder Fergal lag daar in bed en het meisje lag bij de haard. Alleen het lichaam van het meisje en broeder Fergal zelf hebben we meegenomen. Er is verder niets weggehaald, want er was verder niets van belang.'

'Geen enkel voorwerp?'

'Niets.'

Fidelma liep naar de tafel, pakte de houten nap en rook eraan. Er was nog een beetje vloeistof achtergebleven; ze stak er haar vinger in en raakte al ruikend haar lippen aan. Ze trok een gezicht toen ze het proefde en fronste.

'Stel dat broeder Fergal schuldig is, hoe zou u als brehon verklaren dat hij Barrdub gedood heeft, toen naar bed is gegaan terwijl hij haar lichaam hier liet liggen en vreemd heeft geslapen tot de volgende ochtend? Iemand die een ander vermoord heeft, zou toch zeker eerst het lijk verbergen en dan alle sporen van de misdaad uitwissen voor het geval er iemand zou komen en het zou ontdekken?'

De brehon met het ronde gezicht knikte en glimlachte.

'Dat was ook al bij mij opgekomen, zuster Fidelma. Maar ik ben maar een simpele rechter. Ik heb te maken met de feiten. Ik richt me op de bewijzen. Ik ben niet opgeleid om te overwegen waarom een man zich gedraagt zoals hij zich gedraagt. Mijn belang is alleen te weten dat hij zich op een bepaalde manier heeft gedragen.'

Fidelma zuchtte, zette de nap neer en keek nog een keer rond in de hut, voor ze naar buiten ging.

Buiten bleef ze even staan bij een donkere vlek op een van de pilaren die aan weerskanten van de deuropening stonden. Hij zat net boven schouderhoogte.

'Het bloed van Barrdub, neem ik aan?'

'Misschien is dat veroorzaakt door mijn mannen toen ze haar lichaam naar buiten droegen,' stemde de brehon ongeïnteresseerd in.

Fidelma staaarde nog even naar de vlek en draaide zich toen om, om de omgeving van de *bothán* te onderzoeken, die aan één kant beschut werd door een bomenrij, kromgebogen door de wind die over de heuvel kon razen. Overal stonden varens. Het hoofdpad van de *bothán*, dat naar het dorp beneden liep, was smal en veel belopen. Een nog smaller pad liep achter het gebouwtje verder naar boven en een derde pad kronkelde naar rechts de helling op. De paden werden beslist meer dan af en toe gebruikt.

'Waar lopen ze naartoe?'

De brehon fronste, enigszins verbaasd door haar vraag.

'Via het pad naar boven kom je bij het onderkomen van de heremiet Erca. Het pad